

**ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВІДЧУТТЯ ТЕПЛА
В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ**

Анжеліка Шульженко
Бердянський державний педагогічний університет
(м. Бердянськ, Україна)

Вивчення особливостей фразеологізмів на сьогодні залишається одним з актуальних питань лінгвістики, адже вони більшою мірою, ніж інші пласти мовних одиниць, відображають своєрідність світобачення крізь призму мови й національної культури, завдяки своєму багатому стилістичному потенціалу та неповторним образним ознакам широко використовуються в усіх типах дискурсу.

Метою нашої розвідки є аналіз та опис фразеологічних одиниць на позначення відчуття тепла людини в досліджуваних мовах, виявлення спільного та відмінного в них.

Температурні відчуття сигналізують про зміни температурного середовища, про небезпеку охолодження організму чи його перегрівання, допомагають регулювати тепловий обмін між організмом і середовищем. Фразеологізми на позначення цього стану відносяться нами до змішаних відчуттів, які виникають під впливом як зовнішніх факторів навколишнього середовища, так і внутрішніх процесів організму. Оскільки межі наукової розвідки не дозволяють проаналізувати фразеологізми на позначення зовнішніх відчуттів в повному обсязі, предметом нашого дослідження є фразеологізми на позначення відчуття тепла (Денисова, 2018).

Зазначена група фразеологізмів характеризується наявністю у своєму складі інтегральних сем "спека", "жар".

Коли в навколишньому середовищі гаряче, дуже нагріте сонячними променями повітря, у людини починає виникати дискомфорт. Для передачі стану людського тіла в таких умовах в **українській** мові існують фразеологізми (*залитися (залягтися) потом* (Олійник, 1991: 53), *як (мов, ніби) скупали в окропі* (Фразеологічний словник, 2008: 822); *гаряче, як у лазні (як у кузні)* (Українські приказки, 1993: 609). Актуалізаторами в наведених ФО є *піт, окріп, лазня, кузня*, номінативне значення яких співвідносяться з високою температурою. В **англійській** мові основними лексемами виступають *піч, вогонь, полум'я, вугілля, пекло*, що мають семантику речовин або місця, де дуже висока температура повітря (*as hot as a furnace (as fire, as flame)* (Англо-український, 2005: 506); (*as hot as coals* (Oxford, 2004: 388), *hot as blazes (hell)* (Oxford, 2004: 311). У **французькій** мові зі значенням спеки вживається ФО *cuire dans son jus (baigner dans son jus* (Французько-руський, 1963).

Із семантикою "**жар**", або підвищена температура тіла при захворюванні (Словник 1971: 508), в **українській** мові побутують фразеологізми, актуалізатором яких є *вогонь, полум'я, жар*, пряме значення яких повнісно відповідає семантиці ФО (*вогнем (полум'ям) горіти* (Фразеологічний словник, 2008: 189-190), *обсипає (осипає) / обсипало (осипало) жаром [гарячим] приском*) (Фразеологічний словник,

2008: 574), як (*мов, ніби, наче*) *приском (жаром) обсипати (осипати) / обсипати (осипати)* (Фразеологічний словник, 2008: 575), *палити вогнем* (Фразеологічний словник, 2008: 604). В **англійській** мові зафіксовані схожі тенденції до утворення такого роду одиниць, основними компонентами яких є *сяйво, нім, вогонь, ніч* (*be of a glow* (Англо-руський, 1984: 67), *bring out the sweat on one's body, to* (Англо-руський, 1984: 166), *burn like fire* (Англо-український, 2005: 277), *a hot as a furnace* (Англо-руський, 1984: 229). **Французькі** фраземи (*brûler comme un charbon* (Французско-руський, 1963: 175), *son corps est un brasier* (Французско-руський, 1963) мають такі ж особливості для вираження відчуття жару, як і в українській та англійській мовах. У свідомості людей незалежно від їхньої національної приналежності відчуття підвищення температури навколишнього середовища або тіла людини пов'язане з лексемами, номінативне значення яких нерозривно пов'язане з цим явищем (*вогонь, полум'я, піч, вугілля, пекло та ін.*).

Отже, фразеологізми на позначення відчуття тепла мають у своєму складі інтегральні семи "спека", "жар". Засобами вираження таких ФО є лексеми, які вживаються в своєму номінативному значенні і означають підвищення температури навколишнього середовища або організму людини, що є неприємним для людського організму.

Література

1. Англо-український фразеологічний словник [укладач К. Т. Баранцев]. К. : Наук. думка, 2005. 1015 с.
2. Денисова А. С. Фразеологізми на позначення відчуття болю // Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2018 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2018. С.138-139.
3. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. К. : Рад. шк., 1991. 400 с.
4. Ройзензон Л. И. Лекции и по общей и русской фразеологии : учеб. пособ. Самарканд, 1973. 221 с.
5. Словник української мови: в 11 т. [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. К. : Наукова думка, 1970 – 1980. Т. 2: Г – Ж. 1971.550 с.
6. Українські приказки, прислів'я і таке інше / укл. М. Номис ; упоряд., прим. та вступна ст. М.М.Пазяка. К. : Либідь, 1993. 768 с.
7. Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. К. : Наук. думка, 2008. Кн.2. 1104 с.
8. Французско-руський фразеологический словарь. Около 35000 выражений / под ред. Я. И. Рецкера. М. : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1963. 1112 с.
9. The Oxford Dictionary of Idiom / Edited by Judith Siefring. New York : Oxford University Press, 2004. 340 с.